

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkko- lain muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä syyskuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta (HE 96/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana
- hallitussihteeri Sini Lahdenperä, opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- ympäristöministeriö
- Kirkkohallitus
- Museovirasto
- Ahvenanmaan maakuntahallitus.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on hallinnassaan mittava aineellinen kulttuuriperintö kulttuuriympäristöineen, rakennuksineen, esineistöineen ja arkistoineen. Kirkot ovat myös paikkakunnillaan tai alueillaan rakennustaiteen, rakennushistorian sekä kaupunki- tai kyläkuvan kannalta merkittäviä rakennuksia. Niillä on myös paikallisyhteisön historiaan liittyviä ja symbolimerkityksiä. Kirkkolaissa olevien suojelusäännösten mukaisesti kirkko on ottanut vastuun omasta rakennusperinnöstään. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että kirkollisten rakennusten suojelua koskeva lainsäädäntö nyt ajanmukaistetaan ja saatetaan vastaamaan maamme rakennussuojelun käytäntöjä. Hallituksen esityksen sisältämät muutokset parantavat

kirkollisten rakennusten suojeluun liittyviä menettelyjä nykyisestä.

Valiokunta kannattaa sitä, että Museoviraston käyttöä asiantuntijana vahvistetaan ja että kirkolliset rakennukset saadaan nykyistä laajemmin lausuntomenettelyn piiriin. Viraston lausunto olisi pyydettävä suunnitelmista, jotka koskevat 50 vuotta täyttäneen kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista, purkamista tai sen käyttötarkoituksen muuttamista, vaikka rakennus ei ole suojeltu. Museovirastolla on siten mahdollisuus arvioida kohteen kulttuurihistoriallista arvoa jo suunnitteluvaiheessa.

Museovirastolla olisi myös oikeus antaa ohjeita sekä valitusoikeus tietyistä suojeltua rakennusta koskevista päätöksistä. Ne eivät kuitenkaan ulottuisi kaikkiin niihin kirkollisiin rakennuksiin, joita koskevista toimenpiteistä Museo-

virastolta on pyydettävä lausunto. Tämä korostaa alistusviranomaisena toimivan Kirkkohallituksen vastuuta osaltaan valvoa lain tarkoituksen toteutumista. Lausuntomenettelyn yhteydessä virastolla, samoin kuin seurakunnalla, olisi kuitenkin luonteva mahdollisuus arvioida tarve Kirkkohallitukselle osoitettavan suojeluloitteen tekemiseen kohteen rakennushistorian, -taiteen, -tekniikan tai erityisten ympäristöarvojen perusteella.

Kaikkien seurakuntien hallinnossa ei ole käytettävissä rakennuttamisen osaamista, ja erityisesti silloin on tärkeää, että Museoviraston kanssa asiointiin sisältyy mahdollisuus saada korjausneuvontaa. Museoviraston kokemuksen mukaan kaikkien osapuolten resurssien kannalta keskeistä on myös se, millaisen suunnan muutos- tai korjaushanke alkuvaiheessaan saa. Lausuntovaihe on kevyempi tapauksissa, joissa muutosten tavoitteet ja suunnittelun riittävä laatu on varmistettu. Korjaus- ja muutoshankkeissa samoin kuin suojelun päättämistä koskevissa asioissa Museoviraston lausuntomenettely auttaa myös selvittämään, liittyykö asiaan muita, esim. muinaismuistolain mukaisia intressejä ja mikä on niiden vaikutus asiakokonaisuuteen.

On myös huomattava, että kirkollisen rakennuksen suojelu koskee myös sen kiinteää sisustusta ja siihen liittyviä taideteoksia ja maalauksia. Muutos- ja korjaustöihin liittyy mm. sisätilojen olosuhdemuutoksia, joilla on vaikutuksia erilaisiin materiaaleihin, pintakäsittelyihin ja maalauksiin, mukaan lukien penkkien, lehterien, puuveistosten ja alttaritaulujen maalipinnat. Lämpötilojen ja ilmankosteuden vaihtelut ja liian kuiva ilma aiheuttavat vaurioita. Seurakuntien vastuulla on myös esineistöä, joka säilyäkseen edelleen vaatisi museonormit täyttäviä olosuhteita. Konservoinnin ammattilaiset tuntevat

raja-arvot ja tarpeen tullen ohjaavat muun ammattiosaajan puoleen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kirkot ovat myös vuosisatoja olleet arvostettuja suunnittelukohteita ja kirkollisten rakennusten arkkitehtuurikilpailuilla on tässä ollut oma suuri merkityksensä. Erityisen suuri osuus kirkollisella rakentamisella on ollut suomalaisen arkkitehtuurin muutoksessa, luovuudessa ja sen kansainvälisessä kuvassa 1950-luvulta lähtien. Arkkitehtonisen ilmaisuuden ja rakennustekniikan uudistaminen on hyvin nähtävissä Suomessa etenkin 1950—1970-lukujen kirkollisissa rakennuksissa. Tuolloin uusina käyttöön otetut materiaalit ja tekniset ratkaisut kuuluvat kuitenkin nykyajan rakentamisen ja korjaamisen näkökulmasta jo monelta osin historiaan. Niiden säästävä, rakennuksen ominaispiirteitä hyödyntävä ja kunnioitava käsittely edellyttää mm. museoviranomaisten erityisosaamista.

Hallituksen esityksessä todetaan, että seurakuntien ja Museoviraston välisen yhteistyön ja luottamuksen kannalta on tärkeää Museoviraston resurssien oikea mitoittaminen, jotta mahdollistetaan sen lausuntojen antaminen kohtuullisessa ajassa. Sen vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että Museovirastossa olisi jatkossa nimenomaan kirkollisia rakennuksia varten osoitettu restauroinnin asiantuntija.

Valiokunta on huolissaan siitä, että monien seurakuntien kireän taloudellisen tilanteen vuoksi vaaraksi muodostuu, ettei kaikkea kulttuurihistoriallisesti merkittävää rakennuskantaa pystytä säilyttämään asianmukaisessa kunnossa jälkipolville.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta esittää,

että lakiehdotus hyväksytään.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Silvia Modig /vas
jäs.	Ritva Elomaa /ps	Mika Niikko /ps
	Eeva-Johanna Eloranta /sd	Mikaela Nylander /r
	Jukka Gustafsson /sd	Tuula Peltonen /sd
	Leena Harkimo /kok	Tuomo Puumala /kesk
	Pauli Kiuru /kok	Simo Rundgren /kesk
	Kimmo Kivelä /ps	Pauliina Viitamies /sd (osittain).
	Sanna Lauslahti /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Hakkila.